

ประชุมวิชาการส่งเสริมสุขภาพ และอนามัยสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ครั้งที่ 15 12-14 มิถุนายน 2565

โรงแรมมิราเคิลแกรนด์ คอนเวนชัน กรุงเทพมหานคร

“ก้าวผ่านโควิด
ส่งเสริมการใช้ชีวิตสุขภาพดี”
Healthy active living beyond COVID

การพัฒนามาตรฐานการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับอำเภอ

Development of operational standards Prevention and Solution of The Adolescent Pregnancy Problem at district level.

อรอมา ทางดี¹, ภัทรพงศ์ ชูเศษ¹ และ นฤพา ประไพ สารระ¹

¹สำนักงานอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย

ที่มาและความสำคัญ

การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเป็นปัญหาคุณภาพประชากรอย่างยิ่ง เนื่องจากส่งผลกระทบต่อสุขภาพทั้งด้านร่างกายของมารดาวัยรุ่นและทารก ด้านจิตใจ และอารมณ์ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านครอบครัว ชุมชนและสังคมในภาพรวมของประเทศ การป้องกันและการแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความเข้มแข็งให้กับคุณภาพของประชากรทั้งประเทศ ซึ่ง พ.ร.บ. การป้องกันและแก้ไขปัญหาคตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 ตราขึ้นเพื่อมุ่งป้องกันและแก้ไขปัญหาคตั้งครรภ์ในวัยรุ่นอย่างบูรณาการบนพื้นฐานสิทธิของวัยรุ่น ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชากร โดยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการดำเนินงานแบบบูรณาการ เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน และมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนามาตรฐานการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาคตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับอำเภอ

ขั้นตอนการศึกษา

01

การศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เป็นการกำหนดข้อมูลพื้นฐานที่มีความจำเป็นและต้องการพัฒนาตามมาตรฐาน

- ศึกษาปัญหาและความต้องการการพัฒนาตามมาตรฐาน จากเอกสาร งานวิจัย และผู้ปฏิบัติงานด้านวัยรุ่น ในระดับศูนย์อนามัย จังหวัด และอำเภอ
- ศึกษาการดำเนินงานตาม พ.ร.บ. กฎกระทรวง แนวทางปฏิบัติภายใต้กฎกระทรวง ยุทธศาสตร์ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- สอบถามความคิดเห็นจากผู้รายงานผลการประเมินแบบประเมินตนเอง ต่อการประเมินอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ จากอำเภอที่ผ่านเกณฑ์การประเมินครั้งแรกและผ่านการประเมินรับรองซ้ำ
- ทบทวนเกณฑ์การดำเนินงานอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ตามองค์ประกอบ และพิจารณาความสอดคล้องร่วมกัน วางแผนการปฏิบัติการพัฒนาตามมาตรฐาน และจัดทำแผนพัฒนา
- ยกร่างมาตรฐาน โดยพัฒนาจากเกณฑ์การดำเนินงานอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์
- ผู้เชี่ยวชาญให้ความคิดเห็นและเพิ่มเติมเนื้อหาในร่างมาตรฐาน

02

ขั้นตอนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

- วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดจากการใช้เกณฑ์การดำเนินงานอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ จากนั้นวิเคราะห์เนื้อหา และปรับปรุงร่างมาตรฐาน และนำเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นให้หน่วยงานภาคีเครือข่ายศูนย์อนามัย ผู้เยี่ยมประเมินระดับเขตและระดับจังหวัด ผู้รับผิดชอบงานการดำเนินงานอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ ภาคีเครือข่าย วิชาการในองค์ประกอบและชื่อย่อย
- การแสดงความคิดเห็นในการนำมาตรฐาน เปรียบเทียบกับ พ.ร.บ. กฎกระทรวง แนวทางปฏิบัติภายใต้กฎกระทรวง ยุทธศาสตร์ โดยหน่วยงานภาคีเครือข่าย ผู้เยี่ยมประเมินตามมาตรฐาน และผู้รับผิดชอบงานวัยรุ่นระดับเขต วิชาการในองค์ประกอบและชื่อย่อย ที่มิวิทยาการ ผู้เชี่ยวชาญ ร่วมให้ความรู้ด้านวิชาการและความคิดเห็น
- ปรับปรุงมาตรฐาน ตามการวิพากษ์และความคิดเห็นในข้อที่ 1 และ 2

03

นำมาตรฐานที่ยกร่างไปทดลองใช้

- ประสานและชี้แจงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการศึกษาแก่อำเภอที่สมัครใจ เข้าร่วมดำเนินการในการนำร่างมาตรฐาน ไปทดลองใช้ในพื้นที่
- ดำเนินการทดลองใช้ร่างมาตรฐาน เป็นการคัดเลือกแบบเจาะจง เป็นอำเภอที่มีความสนใจและสมัครใจ จำนวน 2 แห่ง โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม และการสังเกต เพื่อค้นหาข้อเด่น ข้อด้อย ความชัดเจนและการตีความของชื่อย่อยของเครื่องมือ การหาหลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อมาประกอบ
- การนำผลที่ได้จากการทดลองใช้ร่างมาตรฐาน มาพิจารณาปรับปรุง
- ผู้วิจัย ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ ผู้รับผิดชอบงานวัยรุ่นระดับศูนย์อนามัย ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย และให้ข้อเสนอแนะต่อร่างมาตรฐาน
- นำจุดเด่น ข้อด้อย ข้อเสนอแนะไปปรับร่างมาตรฐาน ให้เป็นฉบับสมบูรณ์

ผลการศึกษา

1 ความต้องการพัฒนาตามมาตรฐานการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาคตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับอำเภอ

- ด้านความต้องการในการปรับปรุงเกณฑ์การประเมินอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์
  - ส่วนใหญ่เห็นควรจะปรับปรุงให้สอดคล้องตาม พ.ร.บ. การป้องกันและแก้ไขปัญหาคตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 ระดับมาก ร้อยละ 68.8 มากที่สุด ร้อยละ 23.5
  - ควรมีการปรับชื่อเกณฑ์อำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ เนื่องจากไม่สอดคล้องกับการทำงานภายใต้ พ.ร.บ. การป้องกันและแก้ไขปัญหาคตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559
- ด้านการปรับเกณฑ์องค์ประกอบ
  - การพัฒนาและปรับปรุงการประเมินอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ พบว่า ควรปรับองค์ประกอบของการประเมิน ร้อยละ 45.9 ตัวชี้วัดของการประเมิน ร้อยละ 43.6 เกณฑ์การประเมิน ร้อยละ 38.4
  - ควรกำหนดให้ชัดเจนว่าในแต่ละองค์ประกอบ ใครหรือหน่วยงานใด เป็นผู้รับผิดชอบหรือเป็นแกนกลางในการดำเนินการ
  - การบูรณาการบทบาทหน้าที่จากกระทรวงหลัก ให้สอดคล้องตาม พ.ร.บ. การป้องกันและแก้ไขปัญหาคตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ.2559
  - ควรเน้นผลลัพธ์ที่ส่งผลกับตัววัยรุ่นมากขึ้น
- ด้านการประเมินรับรอง
  - การประเมินรับรองควรมีการประเมินรับรองซ้ำทุก 3 ปี ระดับมาก ร้อยละ 60.8 มากที่สุด ร้อยละ 24.6

ผลการศึกษา (ต่อ)

2 ผลการพัฒนาตามมาตรฐานการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาคตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับอำเภอ โดยปรับมาตรฐาน ให้สอดคล้องตาม พ.ร.บ. การป้องกันและแก้ไขปัญหาคตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559

ข้อเสนอแนะ

การขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อให้อำเภอมีการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาคตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับอำเภอจะประสบความสำเร็จ จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานและภาคีเครือข่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ ซึ่งการถ่ายทอดแนวทางการดำเนินงานให้หน่วยงานในระดับพื้นที่รับทราบการขับเคลื่อนงานดังกล่าวมีความสำคัญ เพื่อให้มีการดำเนินงานที่มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรม